

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ *iqtisad elmləri doktoru,
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü*

Şahin SADIQOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Ədalət MURADOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Vahid NOVRUZOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Nazim İMANOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Süleyman QASIMOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Səlim MÜSLÜMOV *iqtisad elmləri doktoru, professor*

Tahir BUDAQOV *tibb üzrə fəlsəfə doktoru*

Azər ƏMİRASLANOV *iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru*

Mehman TAĞIYEV *iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru*

Saleh MÖVLAMOV *iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru*

Aleksey PONOMARENKO *iqtisad elmləri namizədi, dosent*

Alxan MANSUROV *məsul katib*

***“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları***

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

CONTENT

ECONOMIC-STATISTICAL RESEARCHES

Sakit Yagubov, Ramiz Javadov

Statistical analysis of the current situation of the labour market at Azerbaijan..... 4

Vahid Abbasov, Sevil Maharramova

Prices - as a means of regulating expanded reproduction in agriculture..... 13

Sadi Abdurahmanov, Fuad Mahmudov

The roles of cruise in the world tourism..... 20

Saleh Movlamov, Shahin Mustafayev

Statistical survey of water consumption in Azerbaijan..... 27

Aida Ibrahimova, Zarifa Nagiyeva

Statistical researches in trade..... 38

Sadaqat Akhmedova, Konul Aliyeva

Economic growth and the main factors influencing it..... 45

Lala Valiyeva

The role of financial mechanisms in ensuring macroeconomic balance..... 52

Farhad Gubatov

Health statistics of population in Azerbaijan..... 59

METHODOLOGY

Sayavush Ahmadov

The conceptual model of the system that ensures safety of Internet users working with 66

Aynur Sultanova

Issues of improving the quality of statistical activities..... 73

Zulfugar Maharramov

Some issues of the population census 80

THE INDICATORS CONCERNING SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT FOR 2018

OUTCOMES

Macroeconomic indicators..... 87

Gross Domestic Product manufacturing..... 89

Fixed capital allocations for the financial sources..... 89

The value of fixed capital allocations for the fields of economy..... 90

Harvesting of plant-growing products for all categories of economy..... 91

Structure of the retail trade circulation according to the products..... 91

Credit investment to the economy..... 92

Revenues of the state budget..... 92

Expenses of the state budget..... 93

Freight turnover in the transport sector..... 93

Passenger turnover in the transport sector..... 94

Foreign trade indicators of Azerbaijan with the partner countries..... 94

All important types of exported products..... 95

All important types of imported products..... 96

Rules for presentation of articles..... 97

AZƏRBAYCANIN ƏMƏK BAZARININ MÜASİR VƏZİYYƏTİNİN STATİSTİK TƏDQIQI

Sakit Yaqubov

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
Elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, iqtisad elmləri doktoru, professor
AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6
e-poçt: sakit.yaqubov@gmail.com*

Ramiz Cavadov

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
İqtisadiyyat kafedrasının (rus dilində) dosenti, i.ü.f.d.
AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6
e-poçt: ramiz-dzhavadov@mail.ru*

Açar sözlər: əmək ehtiyatları, iqtisadi fəallıq, məşğulluq, işsizlik, muzzdlu işçi.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, экономическая активность, занятость, безработица, наемный работник.

Keywords: labour resources, economic activity, employment, unemployment, employees.

Sakit Yagubov, Ramiz Javadov

**Statistical analysis of the current situation of the labour market at Azerbaijan
Summary**

This article provides a statistical analysis of dynamics and structure of the labour market at Azerbaijan in the period 2005-2017. In terms of rational employment and decent living conditions, the positive results of ongoing socio-economic reforms are scientifically justified. Given the dynamic growth of labour resources, technological progress and expanded use of information technology in the management and implementation of the economic processes, institutions that are engaged in training and education of personnel should improve their work in the requirements of modern labour.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı-2010
2. Azərbaycan Respublikasının əmək məcəlləsi. Bakı-1999
3. S.M.Yaqubov, A.C.Məmmədov. "Sosial-iqtisadi statistika" dərslik. Bakı-2011
4. Azərbaycan Respublikasının məşğulluq strategiyası. Bakı-2005
5. R.C.Cavadov. "Azərbaycan Respublikasında əmək bazarının statistik tədqiqi" iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsinə almaq üçün dissertasiya. Bakı-2008
6. К.Лайкам. «Структурный анализ занятости и безработицы». Человек и труд. № 6, 2010, стр.14-17.
7. К.Г.Казымов. «Рынок труда и занятости населения» учебник. М: Перспектива 2011.
8. В.С.Буланов. «Рынок труда». учебник, М.-2014. стр. 478.
9. Е.А.Митрофанова. «Социально-трудовые отношения, рынок труда и занятость персонала». М., Проспект, 2014. стр.64.
10. Г.Г.Руденко. «Формирование рынка труда» учебное пособие. М:изд. Экзамен-2015, стр. 414
11. <https://www.stat.gov.az/source/labour/>
12. <http://www.mlsp.gov.az/>

QIYMƏTLƏR KƏND TƏSƏRRÜFATINDA GENİŞ TƏKRAR İSTEHSALIN TƏNZİMLƏNMƏSİ VASİTƏSİ KİMİ

Vahid Abbasov

Bakı Dövlət Universiteti

“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının professoru, i.e.d.

AZ 1148, Bakı şəhəri, Akademik Zəhid Xəlilov küçəsi 23

e-poçt: vahid.abbasov.56@mail.ru

Sevil Məhərrəmov

“Aqromexanika” Elmi-Tədqiqat İnstitutu

Kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı laboratoriyasının baş laborantı

AZ 2000, Gəncə şəhəri, Əziz Əliyev küçəsi 57A

e-poçt: m-fabiana@rambler.ru

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, geniş təkrar istehsal, tənzimləmə, rentabellik, qiymət sistemi.

Ключевые слова: сельское хозяйство, расширенное воспроизводство, регулирование, рентабельность, система цен.

Keywords: agriculture, extensive reprocessing, regulation, profitability, price system.

Vahid Abbasov, Sevil Maharramova

Prices - as a means of regulating expanded reproduction in agriculture

Summary

The article outlines the importance of price regulation in the implementation of large-scale agricultural production. Comparing the profitability of commodity production in individual entrepreneurship and agricultural enterprises, it was found that it is associated with producer prices. Various trends associated with rising prices in the manufacturing industry, in the production of the main and working capital, which form the inter-branch relations in agriculture were identified. Scientifically substantiated proposals on the formation of a new price system in the agriculture and improving the price regulation were presented.

Ədəbiyyat

1. А.И.Пашенко, В.А.Пешехонов. Экономика аграрного сектора. Санкт-Петербург-2003, ОЦЭ и М, стр.93-107.
2. Е.В.Серова. Аграрная экономика. М.: ГУВШЭ, 1999. стр. 480
3. Экономическое регулирование воспроизводства в аграрном секторе экономики / М.: НИПКЦ Восход – А. 2008, стр.132.
4. Экономика и управление аграрным производством/Под ред. академика В.В. Кузнецова, Ростов-на Дону. 2008, стр.720.
5. V.H.Abbasov. Aqrar sahədə iqtisadi tənzimləmənin aktual problemləri. Bakı-2012, səh.389.
6. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin və fərdi sahibkar təsərrüfatlarının əsas iqtisadi göstəriciləri. <https://www.stat.gov.az/source/agriculture/>. Bakı-2018
7. Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyi. Dövlət Taxıl Fondunun məlumatı: <https://www.youtube.com/watch?v=9QceAvMNBmw>

KRUİZLƏRİN DÜNYA TURİZMİNDƏ ROLU

Sədi Əbdürəhmanov

*Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
“İqtisadiyyat” kafedrası, iqtisadiyyat üzrə fəlsəfə doktoru, professor
AZ 1072, Bakı şəhəri, Koroğlu Rəhimov küçəsi 822/23*

Fuad Mahmudov

*Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti
Turizmdə nəqliyyat xidmətləri ixtisası üzrə magistr
AZ 1072, Bakı şəhəri, Koroğlu Rəhimov küçəsi 822/23
e-poçt: fuad.mahmudov13@gmail.com*

Açar sözlər: kruiz, kruiz turizmi, turizm, turizm məhsulu, su nəqliyyatı.

Ключевые слова: круиз, круизный туризм, туризм, туристический продукт, водный транспорт.

Keywords: cruise, cruise tourism, tourism, tourism product, water transport.

Sadi Abdurahmanov, Fuad Mahmudov The roles of cruise in the world tourism

Summary

The main purpose of the research is to examine the current state of the cruises, their development and the future prospects of the countries in the field of tourism. Cruise tourism is one of the most popular types of water transport, allowing tourists to explore various areas on the water surface with the help of water transport and, along with traveling in the same areas, organize various excursions. Thus cruise tourism provides touristic products with modern innovations and plenty of entertainment for the tourists. The great prospects of cruise tourism give the countries specializing in this type of tourism a great deal of advantages to develop tourism and increase income from tourism.

Ədəbiyyat

1. Ergün Kaya, Erkin Karadayı, Meserret Nalçakan, Ender Gerede, Haydar Aras, Ünal Battal, Ferban Kuyucak. Ulaştırma sistemleri. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir: Mayıs, 2005
2. Mehmet Gürdal Turizm Ulaştırması. Karınca Matbaası. İzmir-1995
3. İncekara, A. & Yılmaz, S. Dünyada ve Türkiye’de Kruvaziyer Turizmi. İstanbul Ticaret Odası, İstanbul-2002
4. Tolga Farih Çakmak, Fusun İstanbullu Dinçer. Deniz Turizmi. Detay yayıncılık. Ankara-2016
5. <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/cruise-tourism/>
6. <https://www.ukessays.com/essays/tourism/the-negative-impacts-of-cruise-tourism-tourism-essay.php>
7. <https://www.cruising.org/docs/default-source/research/clia-2018-consumer-research.pdf?sfvrsn=0>
8. https://cruising.org/docs/defaultsource/research/clia_sotci_preso_2018_061218.pdf?sfvrsn=2
9. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876>
10. <http://www.f-cca.com/downloads/2018-Cruise-Industry-Overview-and-Statistics.pdf>
11. https://cruising.org/docs/default-source/market-research/europe_2017_ccfinal.pdf?sfvrsn=0
12. <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/cruise-tourism/>

AZƏRBAYCANDA SU İSTEHLAKININ STATİSTİK TƏDQIQI

Saleh Mövlamov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin aparıcı iqtisadçısı, i.ü.f.d
AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: movlamov@azstat.org*

Şahin Mustafayev

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Statistik innovasiyaların tətbiqi şöbəsinin iqtisadçısı
AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: shahinm@azstat.org*

Açar sözlər: su tutumu, su verimi, su istehlakı, adambaşına su istehlakı, su təhlükəsizliyi, çirkab sular, içməli su mənbələri, dəniz suyundan istifadə, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə, meşələrin qorunması.

Ключевые слова: водоёмкость, водоснабжение, водопотребление, водопотребление на душу населения, водная безопасность, грязная вода, источники питьевой воды, использование морской воды, эффективное использование природных ресурсов, охрана лесов.

Keywords: water retention, water supply, water consumption, water consumption per capita, water safety, waste water, source of drink water, use of marine water, efficient use of natural resources, forest protection.

Saleh Movlamov, Shahin Mustafayev **Statistical survey of water consumption in Azerbaijan** **Summary**

The article deals with the most important state task as water security, which is an integral part of the country's national security, as well as problems related to the uneven distribution and contamination of drinking water by countries and regions.

The article contains a comparative analysis of value added, water consumption, population size by main types of economic activity, time series and corresponding graphs of these indicators, as well as forecasts up to 2050 using simple statistical models. For the sustainable development of the economy, the ways of efficient use of water resources, which are the main natural resources, the use of new technological innovations, the transition to economic activities with low water consumption, regulation of imported water and the prevention of environmental pollution have been studied.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycanca əhalinin və kənd təsərrüfatının su ilə təminatının vəziyyəti. Birdəfəlik statistik müayinə. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2001
2. İ.H.İbrahimov. Ətraf mühitin iqtisadiyyatı. Bakı-2015, səh.357
3. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin saytı: www.stat.gov.az
4. Ətraf mühit və ekologiya. Elmi-metodik konfrans. Bakı-Ozan-1997
5. Ətraf mühitin mühafizəsi və təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə. Dərs vəsaiti. Hərbi nəşriyyat. 1996
6. Q.Ş.Məmmədov, M.Y.Xəlilov. Ekologiya, ətraf mühit və insan. Elm nəşriyyatı. Bakı-2006. səh.608

7. Экология и экономика природопользования: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / Под ред Э.В. Гирусова. -3-е издание перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2007, стр. 591
8. Николайкин Н.И. Экология: Учебник для ВУЗов. М.: Дрофа, 2003, стр. 624
9. Браун Л. Экоэкономика: Как создать экономику, оберегающую планету. М.: Издательство «Весь Мир», 2003, стр. 392
10. www.oxu.az 24.12.2018-ci il tarixli
11. Ətraf mühitin mühafizəsinə dair konfrans. Azərbaycan Texniki Universiteti. Bakı-2001

TİCARƏTDƏ STATİSTİK TƏDQIQATLAR

Aida İbrahimova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Ticarət şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti, 81
e-poçt: aida@azstat.org*

Zərifə Nağıyeva

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti, 81
e-poçt: zarifan@azstat.org*

Açar sözlər: ticarət statistikas, fərdi sahibkar, seçmə müşahidə, statistik reyestr, seçmənin xətası, tədqiqatın yekunlaşdırılması üsulları.

Ключевые слова: статистика торговли, индивидуальный предприниматель, выборочное наблюдение, статистический регистр, ошибка выборки, методы оценки результатов исследований.

Keywords: trade statistics, individual entrepreneur, sample observation, statistical register, sampling error, methods of estimating research results.

Aida İbrahimova, Zarifa Nagiyeva **Statistical researches in trade**

Summary

The article emphasizes the importance of the sampling survey method in of statistical data collection and shows its advantages in comparison with complete survey. Statistical research is based on probability theory and mathematical statistics. The stages of statistical researches and methods for estimating the results are given in the article. The methodology was applied to the data of the Department Trade Statistics. The statistical characteristics of the grouped statistical units were calculated, the weights were determined and the final result was formulated. According to the results of the statistical research, sampling errors were calculated.

Ədəbiyyat

1. Л.Г.Батракова. Теория статистики: учебное пособие. М.:КНОРУС, 2010. стр. 528.
2. Л.М.Гохберг. Статистика науки. – М.:Издательство ТЕИС, 2003.
3. И.И.Елисеева, М.М.Юзбашев. Общая теория статистики: Учебник. М.:Финансы и статистика, 2002. стр. 480.
4. Методологические положения по проведению выборочного наблюдения за индивидуальными предпринимателями, осуществляющими деятельность в розничной торговле (с учетом типизации индивидуальных предпринимателей). Утверждены приказом Росстата от 29.08. 2013 г. № 346.

İQTİSADİ ARTIM VƏ ONA TƏSİR EDƏN ƏSAS AMİLLƏR

Sədaqət Əhmədova

Bakı Dövlət Universiteti

“Dünya İqtisadiyyatı” kafedrasının dosenti, i.ü.f.d.

AZ 1148, Bakı şəhəri, Z.Xəlilov küçəsi 23

e-poçt: sedaqet.ahmedova2016@mail.ru

Könül Əliyeva

Naxçıvan Dövlət Universiteti

“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının dissertantı

AZ 7012, Naxçıvan şəhəri, Əziz Əliyev küçəsi, Universitet şəhərciyi

e-poçt: konul.aliyevna@mail.ru

Açar sözlər: iqtisadi artım, metodlar, insan kapitalı, investisiyalar, texniki tərəqqi.

Ключевые слова: экономический рост, методы, человеческий капитал, инвестиции, технический прогресс.

Keywords: economic growth, methods, human capital, investments, technical progress.

Sadaqat Akhmedova, Konul Aliyeva

Economic growth and the main factors influencing it

Summary

Article analyzes the factors influencing economic growth. The author groups several factors and provides their complex classification. Article reflects separately the structure of the factors influencing economic growth and reveals their features. The author also emphasizes a crucial role of technical progress and the human capital in ensuring economic growth. At the end of the article, the overall results, as well as the need for further development of investment and information technologies, which is a key factor in economic growth, favorable investment climate in Azerbaijan are reflected.

Ədəbiyyat

1. Г.Курганов, О.Засов. Факторы и модели экономического роста: оценки и прогноз // Экономист. – 2009. № 1. стр. 6.-12.
2. А.С.Сергеев. Экономический рост в России // Российский экономический журнал. – 2009. № 1. стр.22-32.
3. Т.Г.Мансурова, Э.И.Абдуллина. Государственное регулирование экономики: Учебное пособие для студентов / Т.Г.Мансурова, Э.И.Абдуллина. – Набережные Челны: Издательско-полиграфический центр Набережночелнинского института (филиала) К(П)ФУ, 2014. стр. 124
4. Факторы устойчивого развития российской экономики / Под общ. ред. Л.В. Латкова. Саратов: СГСЭУ, 2007. стр. 258
5. В.Щетинин. Человеческий капитал и неоднозначность его трактовки // Мировая экономика и международные отношения. 2008. М. 4. Gallup J., Sachs J., Meilinger A. Geography and Economic Development // NBER Working Papers, 1998. № 6849
6. Roubim K, Saia-I-Martin X Financial Development The Trade Regime, and Economic Growth // NBER Working Papers. 1991. № 3876.
7. Kuznets S. Notes on Take-off // The Economics of Take-off into Sustained Growth. p. 34-45.
8. Hall R. Jones Ch. Why Do Some Countries Produce So Much More Output per Worker than Others? // Quarterly Journal of Economics. 1999. V. CXIV.
9. Gallup J., Sachs J., Meilinger A. Geography and Economic Development // NBER Working Papers, 1998. № 6849.

10. <https://research-journal.org/economical/ocenka-vliyaniya-innovacij-i-ix-finansirovaniya-na-ekonomicheskij-rost-nacionalnoj-ekonomiki/>-сайт Международного научно-исследовательского журнала.
11. <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-globalnyh-ekologicheskikh-problem-журнал-«Радиоэлектроника. Наносистемы. Информационные технологии»>.

MAKROİQTİSADI TARAZLIĞIN TƏMİN OLUNMASINDA MALİYYƏ MEXANİZMLƏRİNİN ROLU

Lalə Vəliyeva

Bakı Dövlət Universiteti

“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının müəllimi

AZ 1148, Bakı şəhəri, Zəhid Xəlilov küçəsi 23

e-poçt: valiyevalala88@mail.ru

Açar sözlər: makroiqtisadi tarazlıq, maliyyə mexanizmi, Maastrixt meyarları, maliyyə siyasəti, pul-kredit siyasəti, fiskal siyasət.

Ключевые слова: макроэкономическое равновесие, финансовый механизм, Мaaстрихтские критерии, финансовая политика, денежно-кредитная политика, фискальная политика.

Keywords: macroeconomic balance, financial mechanism, Maastricht criterias, financial policy, monetary policy, fiscal policy.

Lala Valiyeva

The role of financial mechanisms in ensuring macroeconomic balance

Summary

The article examines macroeconomic equilibrium and the role of financial mechanisms in its provision. The importance of maintaining macroeconomic balance and ways to achieve macroeconomic stability are highlighted. Maastricht criteria on macroeconomic stability are given and the main reasons affecting macroeconomic balance are clarified. The influence of financial mechanisms on the macroeconomic balance has been demonstrated, the role of monetary policy and the role of fiscal policy has been shown. Methods of implementation of monetary policy and tools of fiscal policy are presented. It is also important to ensure economic growth along with macroeconomic balance. The main objective of achieving macroeconomic balance is to achieve stable growth of national production, stable level of prices, high employment level, maintenance of foreign trade balance and overall economic conjuncture.

Tables and formulas to justify the arguments presented as sources of information have been used in the article.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi saytı: www.stat.gov.az
2. Prof.Dr.Cihan Bulut, Elçin Süleymanov./Dövlət maliyyəsi/ Qafqaz Universiteti nəşri. Bakı-2013, 331 səh.
3. A.Ş.Şəkərəliyev. Dövlətin iqtisadi siyasəti: reallıqlar və perspektivlər. Bakı-2009, 415 səh.
4. The REUT İnstitute. //Macroeconomic Stability// December 2006.
5. The World Economic Forum 2017//The Global Competitiveness Report 2017–2018// P.381
6. UN System Task Team On The Post-2015 UN Development Agenda // Macroeconomic stability, inclusive growth and employment // May 2012, P.12
7. World Economic Forum. Macroeconomic environment //Global Competitiveness Report-2015-2016// P.385
8. А.И.Авраменко. Экономическая теория 2-ое изд. - Мн.: Академия МВД РБ, 2004. стр. 252
9. В.Л.Василенок. Экономика. Микроэкономика и макроэкономика: Учеб. пособие / В.Л.Василенок, М.А.Макарченко. СПб.: СПбГУНиПТ. 2003, стр. 217.
10. И.М.Лемешевский. Макроэкономика (экономическая теория Ч.3.). Учебное пособие для вузов. Мн.: ООО «ФУАинформ», 2004, стр. 576.

AZƏRBAYCANDA ƏHALİNİN SAĞLAMLIQ STATİSTİKASI

Fərhad Qubatov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

Sosial statistika şöbəsi müdirinin müavini

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 136

e-poçt: farhadg@azstat.org

Açar sözlər: əhali, səhiyyə, xəstələnmə, tədbirlər, diaqnoz, tibb, profilaktika.

Ключевые слова: население, здравоохранение, заболевание, меры, диагноз, медицина, профилактика.

Keywords: population, health, disease, measures, diagnosis, medical, prophylaxis.

Farhad Gubatov

Health statistics of population in Azerbaijan

Summary

The article comprehensively analyzes the positive changes in the field of health, resulting from ongoing and successful measures in recent years related to the public health state. It also provides information on the network of existing medical and preventive treatment facilities in the country, on the number of doctors and nurses working there. Along with this, the dynamics of the diseases of the population by major classes of diseases and separate diseases was shown and analyzed. The article also provides information on the adopted and implemented state programs on the public health state.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəsmi internet səhifəsi: www.president.az
2. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin rəsmi internet səhifəsi: sehiyye.gov.az
3. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi: www.stat.gov.az
4. “Azərbaycanda səhiyyə, sosial müdafiə və mənzil şəraiti 2018” adlı statistik məcmuə.
5. Sədi Hacıyev. Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi. Bakı-2005.

**MÜHAFİZƏ EDİLƏN İNFORMASIYALARLA İŞLƏYƏN İSTİFADƏÇİLƏRƏ MƏXSUS
İNFORMASIYANIN İNTERNET MÜHİTİNDƏ TƏHLÜKƏSİZLİYİNİ TƏMİN EDƏN
SİSTEMİN KONSEPTUAL MODELİ**

Səyavuş Əhmədov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
İnformasiya texnologiyaları şöbəsinin müdürünün müavini
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: siyavush@azstat.org*

Açar sözlər: təhlükəsizlik, sanitarizasiya metodu, konseptual model, veb-separator, veb-total, haker, Kali Linux, Nikto, Nmap, websploit, test metodologiyaları.

Ключевые слова: безопасность, метод санации, концептуальная модель, веб-разделитель, общий веб-сайт, хакер, Kali Linux, Nikto, Nmap, websploit, методологии тестирования.

Keywords: security, sanitation method, conceptual model, web separator, web total, hacker, Kali Linux, Nikto, Nmap, websploit, test methodologies.

Sayavush Ahmadov

**The conceptual model of the system that ensures safety of Internet users working with
protected information**

Summary

The article investigated the creation of a system that provides information security in the Internet environment for users working with protected information using the methods of intellectual analysis and testing tools Kali Linux. At the same time, information about Kali Linux operating system, Websploit, Nmap, Websploit and their use, penetration testing methodology, penetration testing on computer networks as presented to provide security against threats. Using the data sanitization method, the article proposes cyber attack tools to define gaps in the conceptual model and network security to prevent malicious information.

Ədəbiyyat

1. R.M.Əliquliyev, Y.N.İmamverdiyev, B.R.Nəbiyev. Şəbəkə təhlükəsizliyinin monitorinqi metodlarının analizi // İnformasiya texnologiyaları problemləri. 2014, №1, 60-68.
2. Breach Level Index, “2017 First Half Report”. <http://breachlevelindex.com/assets/Breach-Level-Index-Report-H1-2017-Gemalto.pdf>
3. [https://en.wikipedia.org/wiki/Sanitization_\(classified_information\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Sanitization_(classified_information)).
4. S.S.Allahverdiyeva. “Uşaqların İnternetdə təhlükəsizliyinin təmin edilməsi problemləri”. İnformasiya Texnologiyaları. Bakı-2016, 91 səh.
5. L.W.Zheng. Visual separator detection in web pages using code analysis, <https://www.google.com/patents/US20130124684>
6. R.M.Alguliev, R.M.Aliguliyev, I.Ya.Alekperova. Cluster approach to the efficient use of multimedia resources in information warfare in Wikimedia // Automatic Control and Computer Sciences, 2014, vol. 48, no. 2, pp. 97-108.
7. М.С.Перевозчикова, А.Н.Сапегин. Способы контроля доступа компьютерным ресурсам // Концепт, 2014, №> 10, с.56-60.
8. <https://ru.wikipedia.org/wiki/biometriya>
9. Y.N.İmamverdiyev, G.B.Qarayeva. “Botnetlər və onların aşkarlanması üsulları”. İnformasiya Texnologiyaları Problemləri, 2017, №1, s.100- 111.
10. K. Bicakci, D. Unal, “Mobile Authentication Secure Against Man-In- The-Middle Attacks,”

Procedia Computer Science, vol. 34, 2014, pp. 323-329.)

11. Kali Linux, official website, <https://www.kali.org/about-us/>
12. H.S.B. Herath, T.C. Herath. "IT security auditing: A performance evaluation decision model," Decision Support Systems, vol. 57, 2014, pp. 54-63.

STATİSTİK FƏALİYYƏTİN KEYFİYYƏTİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ MƏSƏLƏLƏRİ

Aynur Sultanova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Keyfiyyətin idarə edilməsi və metaməlumatlar şöbəsinin məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: aynurs@azstat.org*

Açar sözlər: keyfiyyət, keyfiyyət menecmenti sistemi, prinsip, standart, təkmilləşmə.

Ключевые слова: качество, система менеджмента качества, принцип, стандарт, усовершенствование.

Keywords: quality, Quality Management System, principle, standard, improvement.

Aynur Sultanova

Issues of improving the quality of statistical activities

Summary

The article provides a brief overview of the activities of the State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan in the field of quality in accordance with the principles of ISO Quality Management standards and its achievements. A brief information about adoption of the Quality Declaration of the European Statistical System, summary of its new version, as well as significant differences with the old version of the document are presented.

Taking into account the positive features of the Quality Declaration of the European Statistical System the issues of improving the Quality Policy of the State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan on the basis of its new edition are considered. The Sample Quality Policy of the Official Statistical System of Azerbaijan, which reflects the representatives of the Official Statistical System of Azerbaijan, its tasks, the applied Quality Management System, its assessment, the principles of the Code of Practice of the State Statistical Bodies of the Republic of Azerbaijan, on which the institutional environment, statistical processes and outputs are based, the commitment to carry out improvement measures in accordance with the principles of ISO Quality Management standards, as well as proposals for the promotion of the document.

The correspondence of the Sample Quality Policy of the Official Statistical System of Azerbaijan presented in the article to requirements of the international ISO 9001: 2015 standard is substantiated.

Ədəbiyyat

1. “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 1994. <http://www.e-qanun.az/framework/8882> (20.07.2018).
2. Fundamental Principles of National Official Statistics. 2014. <https://unstats.un.org/unsd/dnss/gp/fundprinciples.aspx> (12.07.2018).
3. National Quality Assurance Framework. <https://unstats.un.org/unsd/dnss/qualitynqaf/nqaf.aspx> (20.07.2018).
4. European Statistics Code of Practice, 2018. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/661dd8ef-7439-11e8-9483-01aa75ed71a1> (12.07.2018).
5. Selection and use of the ISO 9000 family of standards. <https://www.iso.org/publication/PUB100208.html> (12.06.2018).
6. Quality management principles. <http://www.iso.org/iso/pub100080.pdf> (12.06.2018).
7. Statistik Biznes-Prosesin Ümumi Modeli. https://www.stat.gov.az/menu/2/quality/az/00_2.pdf (11.09.2018).
8. А.М.Велиев. Создание системы управления качеством: от теории к практике./Вопросы статистики/№ 4, Москва-2014, стр. 69-71.

9. T.Budaqov. Azərbaycanca rəsmi statistikanın əsas inkişaf istiqamətləri./“Statistika Xəbərləri” elmi-praktik jurnalı/№1, Bakı-2015, səh. 9-15.
10. Y.Yusifov. Keyfiyyətin təmin olunmasının və rəsmi statistikanın əsas prinsiplərinin milli statistikada nəzərə alınması məsələləri./“Statistika Xəbərləri” elmi-praktik jurnalı/№1, Bakı-2016, səh. 24-32.
11. A.Sultanova. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında beynəlxalq səviyyəyə uyğun keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin qurulmasının faydaları./“Statistika Xəbərləri” elmi-praktik jurnalı/№ 3, Bakı-2016, səh. 36-43.
12. А.С.Айдын кызы. О роли Общей системы метаданных в развитии статистики Азербайджана./Научно-информационный журнал «Вопросы статистики»/ 5(25), Москва, 2018, стр. 70-77.
13. Айнур Султанова. GSBPM как инструмент качественной модернизации производственной системы официальной статистики Азербайджана./“Statistika Xəbərləri” elmi-praktik jurnalı/№ 3, Bakı-2018, səh. 82-91.
14. Quality declaration of the European statistical system. 2017. <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-catalogues/-/KS-02-17-428> (12.07.2018).
15. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika orqanlarının Normalar Məcəlləsi. 2011. https://www.stat.gov.az/menu/2/quality/az/regulations_SK.zip (20.07.2018).
16. ISO 9001:2015 Quality management systems – Requirements.

ƏHALİNİN SIYAHİYAALINMASININ BƏZİ MƏSƏLƏLƏRİ

Zülfüqar Məhərrəmov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Samux Rayon Statistika İdarəsi, aparıcı məsləhətçi
AZ 5100, Samux şəhəri, Heydər Əliyev prospekti 44
e-poçt: zulfubey@mail.ru*

Açar sözlər: əhalinin siyahıyaalınması, statistik məlumatların keyfiyyəti və etibarlılığı, kritik an, əhali kateqoriyası, daimi əhali, vahid proqram, siyahıyaalma vərəqi.

Ключевые слова: перепись населения, качество и достоверность статистической информации, критический момент, категории населения, постоянное население, единая программа переписи, переписной лист.

Keywords: population census, quality and reliability of statistical information, critical moment, population category, permanent population, single census program, census form.

Zulfugar Maharramov **Some issues of the population census** **Summary**

The population census is the main source for the formation of official statistical information on the number and structure of the population. The article considers the factors of increasing the reliability of data collection on population census of the Republic of Azerbaijan and the quality of the data processing at the stage of preparation for the 2019 population census. Improving the methods and forms used to improve the efficiency of a census using modern information and communication technologies can save financial resources and eliminate time loss. A significant place in the article is devoted to questions of the program and features of the upcoming census.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 16 dekabr tarixli qərarı. “Statistika xəbərləri” 2017. № 1.
2. С.Ю.Никитина. Социально-демографическое обследование (микрперепись населения) 2015 года. Вопросы статистики. 2015. № 44.
3. Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası. Bakı-1984. VIII cild.
4. O.Q.Məmmədli, N.Ə.Cavadov, X.N.Cavadzadə. Sosial-İqtisadi Statistika. Bakı-2014, səh. 5-10.
5. 1590-cı il tarixli “İrəvan əyalətinin müfəssəl dəftəri”ndə (Başbakanlıq arxiv, N 633, səh. 115)
6. Нахçıван санчаğının müfəssəl dəftəri. Bakı-2001.
7. Статистическое описание Нахичеванской провинции. С.Пб.1833.
8. www.az.undp.org/content/dam/azerbaijan/docs/
9. О.В.Манжула. Разработка модели оценки эффективности результатов проведения всероссийской переписи населения 2020 года. Вопросы статистики. 2015. № 5.
10. <http://perepis.muromraion.ru/?p=35>. История Переписи в России.
11. Р.Штойер. Многокритериальная оптимизация: теория, вычисления и приложения. Москва-1992, Радио и связь.
12. О.В.Манжула. К вопросу о выборе инструментальных средств проведения всероссийской переписи населения 2020 года Экономика. Статистика и Информатика 179. № 6, 2014.
13. İzahlı Statistika Terminləri Lüğəti. Bakı-2010. Pareto qanunu.
14. <https://www.stat.gov.az/menu/2/history/> Azərbaycanca rəsmi statistikanın tarixindən
15. http://www.academia.edu/17237593/İqtisad_Universiteti_Statistika

Korrektor: Arzu Salmanova
Çapa imzalanmışdır: 18.02.2019